

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ราษฎรที่เป็น “ผู้เสียหาย”¹ สามารถยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ไม่ว่าคดีนั้นจะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดต่อแผ่นดิน และไม่ว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษสูงถึงจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตก็ตาม

ในกรณีที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นราษฎรยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 (1) จึงบัญญัติให้ศาลต้องดำเนินการ “ไต่สวนมูลฟ้อง” เสียก่อนที่จะประทับฟ้องคดีนั้นไว้พิจารณาต่อไป ดังนั้น “การไต่สวนมูลฟ้อง” จึงถือเป็น “มาตรการกั้นกรองมูลคดีอาญา” อย่างหนึ่งนอกจากการกั้นกรองมูลคดีอาญา ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน และชั้นฟ้องคดีของพนักงานอัยการเป็นต้น

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามีหญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เอง โดยมีต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน” วรรคสอง “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5 (2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา.”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 บัญญัติว่า “บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้ (1) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล (2) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตาย หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ (2) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 6 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถ ไม่มีผู้อนุบาลหรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใดรวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้นๆ ญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้.”

การไต่สวนมูลฟ้องหรือการประทับฟ้องนี้ กฎหมายได้บัญญัติให้กระทำโดยอำนาจของ “ฝ่ายตุลาการ” อันได้แก่ศาลยุติธรรม เพื่อพิจารณาว่าคำฟ้องของราษฎรที่เป็น โจทก์นั้นมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าคดีมีมูล ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพอที่ศาลจะรับฟ้อง คดีนั้นไว้ดำเนินการพิจารณาและพิพากษาต่อไปหรือไม่ เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของ “การไต่สวนมูลฟ้อง” นั้น ก็เพื่อเป็นหลักประกันและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเลยผู้ถูกฟ้องว่าจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และตกเป็นจำเลยในคดีอาญาโดยปราศจากพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกันผู้บริสุทธิ์ มิให้เข้าไปสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาลให้ได้รับความเดือดร้อนโดยไม่จำเป็น

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นตอน “การไต่สวนมูลฟ้อง” นี้ ผู้เขียนเห็นว่า บุคคลในกระบวนการยุติธรรมได้ถือกันมาอย่างผิดๆ มาช้านานว่าเป็นเรื่องของ “ศาลกับโจทก์” โดยตั้งข้อสังเกตและสรุปความเห็นจากถ้อยคำในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคสาม ที่ว่า “ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องกลับหลังจำเลย... จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น”

การที่บุคคลในกระบวนการยุติธรรม ได้ถือกันว่า “การไต่สวนมูลฟ้อง” เป็นเรื่องของ “ศาลกับโจทก์” ทำให้ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะชอบด้วย “หลักนิติธรรม” จึงได้หยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมา ดำเนินการศึกษาหาข้อบกพร่องต่างๆ และจากการศึกษาทำให้พบว่า ในชั้นการไต่สวนมูลฟ้องที่ราษฎรเป็นโจทก์ ไม่ว่าจะคดีนั้นจะมีอัตราโทษสูงเพียงใด ในทางปฏิบัติศาลจะไม่สอบถามผู้ถูกฟ้องว่ามีทนายความ และต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องแต่อย่างใด

ดังนั้นเมื่อผู้ถูกฟ้องมีความประสงค์ที่จะต่อสู้คดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ แต่ไม่มีทนายความให้การช่วยเหลือและศาลก็ไม่ดำเนินการแต่งตั้งทนายความให้ จึงต้องต่อสู้คดีไปโดยลำพังอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลทำให้ศาลวินิจฉัยว่าคำฟ้องของโจทก์มีมูลให้ประทับรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป ทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีอาญาที่เป็นผู้บริสุทธิ์จำนวนมากต้องตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลยในคดีอาญาและต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาล ทำให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายไม่สมกับเจตนารมณ์ของการไต่สวนมูลฟ้อง

มีข้อสังเกตในทางปฏิบัติว่า ในการฟ้องคดีอาญาของราษฎรมักไม่คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมสาธารณะมุ่งประสงค์ที่จะแก้แค้นทดแทน มีการใช้เล่ห์เหลี่ยมทางกฎหมาย ปิดบังอำพรางข้อเท็จจริงบางอย่างที่ตนเสียประโยชน์ และเสริมเติมแต่งข้อเท็จจริงบางอย่างที่ตนได้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการใช้กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยมิชอบ ลำพังศาลแต่

เพียงฝ่ายเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะทำการเปิดเผยความจริงที่โจทก์ปิดบังอำพรางเอาไว้ หรือขจัดข้อเท็จจริงที่โจทก์ได้เสริมเติมแต่งออกไปได้ ผู้ที่จะทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกโจทก์ปิดบังอำพรางเอาไว้ให้เปิดเผยปรากฏขึ้นมาได้จะต้องเป็นผู้ที่รู้ข้อเท็จจริงแห่งคดีทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังอย่างรอบด้าน ดังนั้น ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ จึงมีอาจละเลยที่จะตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องได้

บทบาทของทนายความในการต่อสู้คดีช่วยเหลือผู้ถูกฟ้อง ในขั้นตอนของการไต่สวนมูลฟ้อง เช่น การถามค้านพยาน โจทก์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยทนายความจะเป็นผู้ทำการตรวจสอบคำฟ้องและพยานหลักฐานของโจทก์ ทั้งในทางด้านข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างละเอียดรอบคอบทุกแง่มุม กล่าวคือ ทำให้ “กระบวนการค้นหาความจริง” ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้ศาลมีคำวินิจฉัยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ว่าคำฟ้องของราษฎรที่เป็นโจทก์นั้น ไม่มีมูล เช่น ปราศจากพยานหลักฐานอ้างอิงสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีข้อพิรุธ ข้อสงสัยต่างๆ หรือคดีขาดอายุความ เป็นต้น ซึ่งศาลจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณา อันเป็นมาตรการกั้นกรองมูลคดี ในการกั้นผู้บริสุทธิ์มิให้เข้าไปสู่กระบวนการพิจารณาและพิพากษา สมดังเจตนารมณ์ของกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องที่ช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้รับความเดือดร้อน

ดังนั้น บุคคลที่มีความสามารถยอมที่จะแต่งตั้งทนายความให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาและต่อสู้คดีไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากที่สุด ส่วนบุคคลที่ไม่มีความสามารถหรือขาดแคลนทุนทรัพย์ ก็ย่อมมีอาจแต่งตั้งทนายความมาช่วยเหลือดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อสู้คดี เพื่อให้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนเอง ให้สมกับความมุ่งหมายของกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องได้

มีข้อสังเกตในเชิงเปรียบเทียบว่า ในขั้นตอนการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาของพนักงานสอบสวน ซึ่งถือเป็น “กระบวนการกั้นกรองมูลคดีอาญา” เช่นเดียวกับการไต่สวนมูลฟ้อง แต่ในขั้นตอนการสอบสวนดังกล่าวนี้มีการตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ เพื่อให้การค้นหาความจริงในชั้นสอบสวนฟ้องร้องเป็นไปโดยสมบูรณ์ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้” และ

มาตรา 134/1 วรรคสองได้บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี และผู้ต้องหาต้องการทนายความให้รัฐจัดหาทนายความให้”

สำหรับในชั้นพิจารณาคดี ก็มีมาตรการตั้งทนายความให้แก่จำเลยเช่นกัน ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้” และ

มาตรา 173 วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายความให้”

ปัญหาการตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องซึ่งผู้เสียหายเป็นโจทก์นี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ถูกฟ้อง โดยตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องอย่างชัดเจนแล้ว หากแต่ไม่มีการนำมาปฏิบัติกันอย่างจริงจังเท่าที่นั่น ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 ได้บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติ ว่าด้วยการสอบสวน และการพิจารณา มาใช้บังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องด้วยโดยอนุโลม” ซึ่งหมายความรวมถึงบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ที่ว่าด้วย “การตั้งทนายความ” ให้แก่จำเลยผู้ถูกฟ้องด้วย ดังนั้น การที่ศาลไม่ใช้บทบัญญัตินี้ เพื่อดำเนินการตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องที่ไม่มีทนายความ และต้องการทนายความต่อสู้อคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง จึงเป็นการใช้ดุลพินิจที่ขัดต่อความรู้สึกเป็นธรรม (Sense of Justice) และเป็นปัญหาที่กระทบต่อ “สิทธิการมีทนายความ” ตามหลัก “อาวุธที่เท่าเทียมกัน”² อย่างร้ายแรง

“ข้อเท็จจริงใด” ที่ศาลได้มาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องโดยจำเลยไม่มีทนายความทำการช่วยเหลือในการถามค้าน (Cross Examination) เพื่อลดน้ำหนักความน่าเชื่อถือ “ข้อเท็จจริงนั้น” ก็ย่อมจะผ่านการกลั่นกรองมูลคดีในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องให้ศาลประทับรับฟ้องคดีนั้นไว้พิจารณาพิพากษาได้โดยง่ายดาย ทำให้เกิดผลกระทบในทางที่เป็นภาระแก่จำเลยเป็นอย่างมาก เช่น ต้องมาฟังการพิจารณาคดีทุกครั้ง³ หรืออาจต้องถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณา หากไม่ได้รับการประกันตัว ทำให้ผู้ถูกฟ้องต้องได้รับความเดือดร้อน เสียเวลา เสียชื่อเสียง รวมทั้งรัฐอาจต้องเสียงบประมาณในการควบคุมตัว ในกรณีมีการควบคุมตัวผู้ถูกฟ้องในระหว่างการพิจารณาคดีอีกด้วย

การที่กฎหมายให้อำนาจแก่ประชาชนสามารถฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวางโดยไม่จำกัดประเภทคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือคดีความผิดต่อแผ่นดิน ทั้งไม่จำกัดประเภทของโทษที่ฟ้องนั้นว่าจะสูงเพียงใด เช่น ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต เพื่อควบคุมการฟ้องคดีโดยรัฐนั้น ผู้เขียนถือเป็นคาบสองคม มีผลเสียคือ ทำให้ประชาชนในสังคมสามารถแก้งฟ้องร้องกล่าวหา

² คณิต ฅ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 147.

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 172 บัญญัติว่า “การพิจารณาและการสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย.”

โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ เพื่อบังคับเอาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้ขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการได้สวนมูลฟ้องเป็นเงื่อนไขในการต่อรองเพื่อแลกเปลี่ยนกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เป็นประโยชน์แก่จำเลย เช่น การเลื่อนการพิจารณา การระงับพยาน หรือการถอนฟ้องคดีนั้นๆ ซึ่งถ้าหากจำเลยไม่มีทนายความเพื่อช่วยเหลือแล้ว ย่อมจะต้องไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างแน่นอน

ผลกระทบต่อเนื่องถัดมาจากการที่ศาลไม่ตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องในชั้นได้สวนมูลฟ้อง นอกจากจะทำให้ผู้ถูกฟ้อง ต้องตกอยู่ในฐานะเป็นจำเลยในคดีอาญาได้โดยง่ายคาย ซึ่งอาจถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างการพิจารณาแล้ว ยังมีผลกระทบที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ กรณีที่จำเลยต้องถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณา หากต่อมาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด จำเลยที่ถูกราชฎรฟ้องจะไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายจากการที่ต้องถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาอีกด้วย ซึ่งต่างจากจำเลยที่ถูกพนักงานอัยการฟ้อง ที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 20 ซึ่งบัญญัติว่า “จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทน และค่าใช้จ่าย ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง

- 1) เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ
- 2) ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และ
- 3) ปรากฏตามคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด”

ดังนั้นการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้อง ที่ต้องการทนายความมาให้การช่วยเหลือต่อสู้คดีในชั้นได้สวนมูลฟ้องในทันที โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการได้สวนมูลฟ้องให้คดีมีมูลและมีคำสั่งประทับฟ้อง โจทก์เสียก่อนแล้วจึงค่อยแต่งตั้งทนายความให้ซึ่งเป็นการสายเกินไป ในกรณีดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นมาตรการที่สำคัญยิ่งและสมควรจะได้รับการแก้ไขโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีความยุติธรรม เนื่องจากการดำเนินคดีในศาลไทยมีรูปแบบของการค้นหาความจริง ในลักษณะของการ “ต่อสู้กัน” (Fight Theory) ระหว่างโจทก์และจำเลย ดังเกมส์ประเภทหนึ่ง ที่มีชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และชื่อเสียงของผู้ถูกฟ้องเป็นเดิมพัน ส่วนผู้พิพากษาที่ทำการได้สวนมูลฟ้องก็จะวางตัวเป็นกรรมการ คอยควบคุมการต่อสู้คดีให้ถูกต้องตามกติกาและวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามที่ได้ความจากการต่อสู้กันนั้น โดยไม่มีบทบาทในการร่วมค้นหาความจริงแต่อย่างใด ดังนั้น ราษฎรผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องคดีโดยมีทนายความ ซึ่งถือว่ามีกำลังมากกว่าจึงย่อมชนะผู้ถูกฟ้องคดีที่ไม่มีทนายความ ซึ่งมีกำลังน้อยกว่า อันเป็นการขัดต่อหลัก “อาวุธที่เท่าเทียมกัน” และเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นอย่างยิ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึง แนวคิด และทฤษฎี ในการให้สิทธิฟ้องคดีอาญาของเอกชน

1.2.2 เพื่อศึกษาถึง แนวคิดการกลั่นกรองมูลคดีอาญาก่อนการพิจารณาพิพากษา ในชั้นสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง รวมทั้งสิทธิต่างๆ ของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นไล่สวนมูลฟ้อง

1.2.3 เพื่อศึกษาถึง ระบบการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญา และสิทธิการมีทนายความของผู้ถูกฟ้องในชั้นไล่สวนมูลฟ้องของประเทศไทย และต่างประเทศ

1.2.4 เพื่อศึกษาถึง แนวทางในการจัดหาทนายความให้แก่จำเลยในชั้นไล่สวนมูลฟ้องคดีอาญาของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ก่อนที่บุคคลจะตกอยู่ในฐานะเป็น “จำเลย” ในคดีอาญาซึ่งอาจจะทำให้บุคคลนั้นๆ ต้องได้รับความเดือดร้อนหรือสูญเสียสิทธิเสรีภาพ อันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของบุคคลจึงจำเป็นต้องผ่านการกลั่นกรองมูลคดีที่มีกระบวนการค้นหาความจริง ที่มีประสิทธิภาพมาแล้วพอสมควรในระดับหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการกลั่นกรองมูลคดีในขั้นตอน “การสอบสวน” โดยพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ หรือในขั้นตอน “การไล่สวนมูลฟ้อง” โดยศาล เป็นต้น

ทั้งนี้ในขั้นตอนการสอบสวนได้มีบทบัญญัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา เพื่อให้ความช่วยเหลือแล้ว แต่สำหรับในชั้นการไล่สวนมูลฟ้องแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 171 ระบุว่าให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณา มาใช้บังคับในชั้นไล่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีให้นำมาตรา 171 มาใช้บังคับเพื่อจัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกฟ้องแต่อย่างใด ทำให้การกลั่นกรองมูลคดีอาญาในชั้นไล่สวนมูลฟ้องของศาลด้อยประสิทธิภาพไม่สมกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาถึงสิทธิการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย ระบบการกลั่นกรองมูลก่อนการพิจารณาในศาลและการค้นหาความจริงในชั้นไล่สวนมูลฟ้องรวมถึงมาตรการคุ้มครอง “สิทธิการมีทนายความ” ของผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญา เปรียบเทียบมาตรการจัดหาทนายความให้แก่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการเก็บข้อมูลต่างๆ จากตำรากฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย คำพิพากษาฎีกา วารสาร บทความและเอกสารอื่นๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศตลอดจนการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึง แนวคิดและทฤษฎีในการให้สิทธิฟ้องคดีอาญาของเอกชน

1.6.2 ทำให้ทราบถึง แนวคิดการกั้นกรงมูลคดีอาญา ก่อนการพิจารณาพิพากษา ในชั้นสอบสวนได้สวนมูลฟ้อง รวมทั้งสิทธิต่างๆของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นได้สวนมูลฟ้อง

1.6.3 ทำให้ทราบถึง ระบบการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญา และสิทธิการมีทนายความของผู้ถูกฟ้องในชั้นได้สวนมูลฟ้องของประเทศไทย และต่างประเทศ

1.6.4 เพื่อเป็นแนวทางในการวางระบบ การจัดหาทนายความให้แก่จำเลยในชั้นได้สวนมูลฟ้องคดีอาญาของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น